

Kuntoutuksen ja osallisuuden vahvistamisen työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2022–2023

Työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta. Vuoden 2022 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2023 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2023 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2024 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisien syitten takia kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät sisälly määrällisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluvuissa koulutuksen järjestäjien aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2022 tai 2023 toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

	2022	2023	2022	2023
Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	koko tutkinto	koko tutkinto	tutkinnon osat	tutkinnon osat
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	433	304	1804	1359
Työvalmennuksen osaamisala	335	232		
Vammaisalan ja erityisen tuen osaamisala	93	63		
Näkövammaistaitojen ohjauksen osaamisala	3	6		
Ei tietoa	2	3		
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	218	186	959	784
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	301	231	1168	1096
Vammaisalan ammattitutkinto	26	100	262	433
Kehitysvamma-alan osaamisala	16	61		
Henkilökohtaisen avun osaamisala	9	38		
Ei tietoa	1			
Kaksi osaamisalaa		1		
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	314	298	1376	1426
Muistioireisen ja muistisairaana ihmisen elämän tukemisen osaamisala	142	157		
Elämän loppuvaiheen hoitotyön osaamisala	124	94		
Ikääntyneen ihmisen palveluohjauksen osaamisala	23	18		
Ikävalmennuksen osaamisala	4	7		
Kaksi osaamisalaa	8	19		
Ei tietoa	13	3		
Yhteensä	1292	1119	5569	5098

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Koko tutkinnon suoritukset	koko tutkinto		muutos %
	2022	2023	
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	433	304	-30 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	218	186	-15 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	301	231	-23 %
Vammaisalan ammattitutkinto	26	100	285 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	314	298	-5 %

Tutkinnon osien suoritukset	tutkinnon osat		muutos %
	2022	2023	
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	1804	1359	-25 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	959	784	-18 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	1168	1096	-6 %
Vammaisalan ammattitutkinto	262	433	65 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	1376	1426	4 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto tutkinnon osittain

Opiskelun tavoitteena koko tutkinto (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	1690	1260	-25 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	895	730	-18 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	1126	1025	-9 %
Vammaisalan ammattitutkinto	240	397	65 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	1135	1109	-2 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	114	99	-13 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	64	54	-16 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	42	71	69 %
Vammaisalan ammattitutkinto	22	36	64 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	241	317	32 %

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto: sekä koko tutkinnon, että tutkinnon osien suoritusmäärät ovat laskeneet. Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto: koko tutkinnon suoritusmäärät ovat vähentyneet, tutkinnon osien suoritusmäärät ovat lisääntyneet hieman. Vammaisalan ammattitutkinto: koko tutkinnon sekä tutkinnon osien suoritusmäärät ovat lisääntyneet. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: koko tutkinnon suoritusmäärä on vähentynyt hiukan, tutkinnon osien suoritusmäärät ovat lisääntyneet selvästi. Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto: sekä koko tutkinnon että tutkinnon osien määrät ovat laskeneet. Tutkinto on kuitenkin toimialan määrällisesti suurin tutkinto.

Muutokset suoritusmäärissä

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto: koko tutkinto –32, tutkinnon osa -91. Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto: koko tutkinto –70, tutkinnon osa +10. Vammaisalan ammattitutkinto: Koko tutkinto +74, tutkinnon osa +224. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: koko tutkinto -16, tutkinnon osa + 115.

Tutkinnot tai tutkintojen osaamisalat, joiden suorituksia on marginaalisesti

Vammaisalan ammattitutkinto: Henkilökohtaisen avun osaamisala + Kehitysvamma-alan osaamisala 1 suoritus. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: Kaikkia osaamisaloja on suoritettu, suosituin on ollut Muistihoitaja (EAT). Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnossa Näkövammaistaitojen ohjauksen osaamisalan suorituksia on vähän.

Tutkintojen järjestäminen

Järjestämisluvat / Aktiiviset koulutuksen järjestäjät *

Tutkinto	Järjestämisluvat 2022	Järjestämisluvat 2023	Aktiiviset järjestäjät 2022	Aktiiviset järjestäjät 2023
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	33	34	24	25
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	33	24	25	17
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	28	18	22	17
Vammaisalan ammattitutkinto	40	39	19	23
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	40	40	32	27
EI SISÄLLÄ SIIRTYMÄAJALLA OLEVIA TUTKINTOJA				

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto: molemmissa järjestämislupien määrät on laskenut merkittävästi. Vammaisalan ammattitutkinto: järjestämislupien määrä on pysynyt lähes samana 2023. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: järjestämislupien määrä on pysynyt samana, mutta aktiivisten järjestäjien määrä on vähentynyt. Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnossa sekä järjestämislupien että aktiivisten järjestäjien määrä on kasvanut yhdellä.

Tutkintojen järjestäminen sekä tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto: vaihteluväli on suuri (4–44 tutkintoa), yksi merkittävä koulutuksenjärjestäjä (44 tutkintoa), muilla 4–16 tutkintoa/vuosi. Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto: vaihteluväli on suuri (2–57 tutkintoa). Kymmenellä koulutuksen järjestäjällä on 10 tai yli tutkintoa/vuosi, seitsemällä 7 tai alle. Vammaisalan ammattitutkinto: Vammaisalan ammattitutkinto: Vaihteluväli on 1–13 tutkintoa. Neljällä koulutuksen järjestäjällä yli kymmenen tutkintoa. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: järjestämislupien määrä on pysynyt samana, mutta aktiivisten tutkintojen järjestäjien määrä on vähentynyt viidellä ja se on jo merkittävä muutos. Vain 27/40 on aktiivisia. Vaihteluväli on suuri (46–1), mutta edellisestä 2022 vuodesta on useita järjestäjiä, joiden tutkintojen suorittamismäärä on kasvanut. Erot eniten tutkintoja järjestävien (kolme eniten tutkintoja järjestävää) on tasoittunut. Samat edelleen pysyneet suurimpina.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto: Pohjois-Suomi on huonoiten edustettuna, muuten on tasaisesti jakautunut. Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto: koko Suomi on hyvin edustettuna. Vammaisalan ammattitutkinto: Tutkintojen järjestäminen painottuu Etelä-, Keski- ja Itä -Suomeen. Pohjoisin koulutuksen järjestäjä on Kajaani. Tutkintokieli Suomi 96 % ja Ruotsi 4 %. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: tutkintojen järjestäminen painottuu Itä- ja Keski-Suomeen. Pohjois-Suomessa on hyvin vähän suoritettuja tutkintoja, mutta niin, että nyt Rovaniemellä oli jo kaksi tutkinnon suorittajaa.

Tutkintoja suoritetaan pääosin suomenkielisesti (97,65 %), mutta myös ruotsinkielisiä suorittajia on (2,35 %). Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnossa kaikki tutkinnot on suoritettu suomen kielellä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2022

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	92 %	2 %	4 %	2 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	95 %	1 %	3 %	1 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	94 %	0 %	4 %	2 %
Vammaisalan ammattitutkinto	96 %	1 %	2 %	1 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	89 %	0 %	5 %	3 %

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2023

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	82 %	0,52 %	3 %	15 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	83 %	0 %	5 %	12 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	86 %	0 %	3 %	11 %
Vammaisalan ammattitutkinto	73 %	1 %	2 %	23 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	82 %	0,42 %	2 %	16 %

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa 2022 ja 2023*

Tutkinto	opettaja ja työelämän edustaja 2022	opettaja ja työelämän edustaja 2023	ei tietoa 2022	ei tietoa 2023
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	78 %	83 %	15 %	13 %
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	88 %	87 %	8 %	12 %
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	89 %	88,5 %	8 %	10 %
Vammaisalan ammattitutkinto	79 %	74 %	20 %	20 %
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	91 %	90 %	6 %	8 %

*luvuissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Opiskelijapalautteen keskiarvot* (päätökysely)

Tutkinto	keskiarvo näyttö 2022	keskiarvo näyttö 2023	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2022	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2023
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	4,8	4,9	4,3	4,4
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	4,8	4,8	4,5	4,4
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	4,9	4,8	4,5	4,2
Vammaisalan ammattitutkinto	4,9	4,8	4,5	4,4
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	4,8	4,8	4,8	4,4

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	4,2	4,0
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	4,6	4,0
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	4,3	4,4
Vammaisalan ammattitutkinto	3,8	4,2
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	4,3	4,3

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkaohjaajakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	4,3	4,1
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	4,2	4,1
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	4,3	4,3
Vammaisalan ammattitutkinto	4,2	4,4
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	4,2	4,3

* Arviointiasteikko 1-5

Pohdintoja

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen

Suurin osa/lähes kaikki näytöistä tehdään työpaikoilla.

Kaksikantaisuuden toteutuminen

Kaksikantaisuus toteutuu erinomaisesti.

Työelämäpalaute (työpaikkaohjaajakysely)

Koulutuksen järjestäjien osalta samalla tutkinnon järjestäjällä työelämäjaksot vaihtelivat eri tutkintojen välillä. Paikallisuus saattaa olla työelämäyhteistyössä yksi selittävä tekijä. Joissakin tutkinnoissa tuli palautetta oppilaitoksen tarjoamaan näytön arvioinnin perehdytykseen. Ehkä syy näytön arvioijakoulutukseen osallistumiseen on aikapula.

Joidenkin oppilaitosten saamat arvot mm. tuki opiskelijan oppimisen ohjaamiseen ja perehdytys näytön arviointiin, oli heikkoa. Muutaman koulutuksen järjestäjän tulee erityisesti kiinnittää huomiota mielenterveys- ja päihdetyön ammatti- ja erikoisammattitutkinnon tutkinnon järjestämiseen. Myös vanhustyön erikoisammattitutkinnossa on vielä hyvinkin parantamisen varaa työpaikkaohjaajien kanssa tehtävässä yhteistyössä, mm. tuki arviointiin ja perehdytys näytön arviointiin.

Työelämäpalaute (työpaikkakysely)

Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto: Yhteistyö oppilaitosten ja työelämätahojen välillä pääsääntöisesti sujuvaa. Tämä on yleinen havainto myös muista tutkinnoista. Kehittämistä on joissakin oppilaitoksissa erityisesti siinä, että oppilaitos varmistaa etukäteen opiskelijan riittävät valmiudet työelämässä oppimiseen. Oppilaitokset näyttävät hyvin tarjoavan tutkinnon osia, joiden sisältö vastaa alan oppimistarpeita. Arvot olivat pääsääntöisesti erittäin hyviä.

Pohdintoja

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Näyttöympäristöt valitaan tutkinnon perusteissa olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettäville näytöille

Näyttöjä järjestetään hyvin vähän / lähes olemattomasti oppilaitoksissa. Näytöt tehdään aidoissa toimintaympäristöissä.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Työelämätoimikunnalle ei ole saapunut oikaisupyynnöitä käsittelyyn vuosina 2022–2023.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Vastaavat hyvin/pääosin tietosisällön vähimmäisvaatimusta. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat ovat osana koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmää. Suunnitelmien sisältämät asiat näkyvät käytännön työssä.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Henkilökohtaistaminen on olennainen osa näyttöjen suunnittelua ja toteutusta opiskelijoiden yksilöllisyys huomioiden. Opiskelijapalautteen mukaan henkilökohtaistaminen toteutuu hyvin käytännössä.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa toimikunnan näkemyksen mukaan

Työpaikkaohjaajapalautteen sekä opiskelijapalautteen mukaan järjestäjien toiminta on kokonaisuutena laadukasta ja hyvää. Yksittäisiä järjestäjäkohtaisia kehittämiskohteita ovat mm. päätoimisten opettajien työnkuvan muutoksia/Hoksaus ja ohjaus, oppisopimusmäärien kasvattaminen ja yksittäisten tutkinnon osien tarjoaminen, räätälöityjen tutkinnon osien kehittäminen sekä työelämäyhteistyön kehittäminen ja opiskelijoiden kuuleminen. Keskustelua on myös herättänyt se, että mennäänkö järjestelmä edellä; unohtuuko tavoite eli osaavan työvoiman saaminen työelämän tarpeisiin.

Tutkintojen perusteiden ja tutkintorakenteen toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta / Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Mielenterveys ja päihdetyö erikoisammattitutkinto: valinnaisten tutkinnon osien vähyys on herättänyt aluksi hämmennystä (Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyö sekä ikääntyneiden mielenterveys- ja päihdetyö). Toisesta tutkinnosta voi ottaa kyllä valinnaisen tutkinnon osan. Tutkinnon perusteiden päivittämistä kaivataan. Vanhustyön erikoisammattitutkinto: tutkinnon perusteiden uudistamisessa on oltu tyytyväisiä osaamisaloihin ja niiden työelämävastaavuuteen. Tämän erikoisammattitutkinnon perusteessa on paljon valinnaisia tutkinnon osia. Vammaisalan ammattitutkinnon suoritusmäärät ovat lisääntyneet. Ko. ammattitutkintoon ollaan tyytyväisiä, erityisesti sen työelämävastaavuuteen.